

OKTATÓCSERE-PROGRAM.
SCHOOL OF HEALTH AND SOCIAL CARE (CHESTER COLLEGE
UNIVERSITY)

B. ERDŐS MÁRTA

A Leonardo Program HU/06/EX/452. számú pályázatának támogatásával 2007. tavaszán hat hetet tölthettem Nagy-Britanniában, a Chester University College (School of Health and Social Care) munkatársaként.

Első fontosabb programom gyanánt a „Moral Dilemmas in Social Work” című nemzetközi szemináriumon nyílt alkalmam megismerkedni a helyi tanszék oktatási módszereivel. Aidan Worsley tanszékvezető professzor irányításával kapcsolódhattam be a szeminárium munkájába. Korábbi hasonló tapasztalataimmal összevetve úgy tűnt, a multikulturális kontextusban és a remek témában rejlő lehetőségeket ez alkalommal nem sikerült maradéktalanul kiaknázni, s a hasonló helyzetekben előnyösen alkalmazható dialogikus tanulási-oktatási módszerek nem számítnak ismert gyakorlatnak.

Kutatómunkámat a School of Health and Social Care-rel szorosan együttműködő Cheshire County Council (CCC) szociális intézményeinél végeztem, a CCC egyik nemzetközi kapcsolatokra szakosodott projektmenedzsere, Colin Ashcroft szervezői közreműködésével. Előzetes egyeztetésünk alapján egy értékelő kutatásban való részvételre kértek fel, amelynek tárgya az oktatói csereprogrammal párhuzamosan zajló, magyar diákok számára szervezett szakmai gyakorlat volt. A kutatást a CCC megbízásából a tanszék önálló egységként működő Social and Health Evaluation Unit (SHEU) végezte. A SHEU munkatársaival végzett remek hangulatú közös munka szakmai pályafutásom meghatározó élményévé vált. Az egység vezetőivel, prof. Elaine Hogard-dal és prof. Roger Ellissel folytatott megbeszélések a hatékony, célzott, ugyanakkor könnyed és kreatív munkavégzést segítették elő.

A munka során a kutatás vezetői által kidolgozott, és ma már világszerte ismert és elismert TRIDENT értékelő modell középső szakaszába kapcsolódtam be. Ebben a szakaszban a projekt folyamatait, és a partnerek kommunikációs stratégiáit, valamint a kommunikáció hatékonyságát vizsgáltuk. A munka számos eltérő módszer alkalmazását megkívánta: elsősorban terepmegfigyelést végeztem, és interjúkat készítettem, valamint a hallgatók terepnaplóinak tartalomelemző vizsgálatát végeztem el. A terepmegfigyelések során valamennyi gyakorlati helyre többször is ellátogattam: jártam Crewe-ban (Acorn Network), Knutsfordban (Stanley House, Bexton Court) és Ellesmere Portban (Sutton Beeches Older People's Centre, Macon House) – időseket gondozó, és fogyatékkal élők nappali ellátását végző intézményekben. Munkám során mindenütt maximális segítőkészséget tapasztaltam. Ugyanakkor kitűnt, hogy a vezető személyisége Nagy-Britanniában éppolyan döntő a munkahelyi légkör kialakításában, mint hazánkban. Az erőt és melegséget sugárzó, az alkotó munkát és a fejlődési lehetőségeket a középpontba állító, igazi terápiás közösség módjára működtetett nappali gondozó intézmény mellett merev hierarchikus viszonyokat kialakító, és éppen ezért munkáját tekintve kevésbé hatékonynak tűnő szervezettel is megismerkedhettem.

Rendkívül pontosan szabályozzák a tevékenységi formákat és kompetencia-

határokat, ám vizsgálataim alapján és hallgatóink tapasztalatai szerint azonban mégis úgy látszott, nem teljesen tisztázott, mi tartozik egy szociális munkás feladatkörébe, és mi nem. A munkám során tapasztalt ellentmondásokra felfigyelve és kérdéseimre választ keresve, rábukkantam egy dokumentumra, amelyben a liverpooli egyetem munkatársai a fokozódó managerializmus elidegenítő veszélyeire hívják fel a figyelmet, és mielőbbi cselekvést sürgetnek (http://www.liv.ac.uk/sspsw/Social_Work_Manifesto.html). A brit szociális munka jelenleg a social brokering, azaz a szociális szolgáltatások közvetítő „ügynökeként” való működés felé tart – ez olyan felkészültséget feltételez, ami félúton van a magyar szociális munka és a szociálpolitika között. Néhányan a szakmából a social care (magyar megfelelője egyrészt a tágabb értelemben vett szociális gondoskodás, másrészt a szociális gondozás) átértelmezésével próbálják meg újradefiniálni a szociális munkás szerepét – ezzel olyan feladatokat is bevonva a munkakörbe, amelyeket nálunk inkább a középfokú végzettségű gondozók látnak el.

A szociális gondoskodás terén rendelkezésre álló erőforrások magyar szemmel nézve szokatlanul bőségesek, az intézmények felszereltsége kitűnő, a munkatempó pedig kevésbé hajszolt, sokkal emberibb. A magyar hallgatók számára a munkájuk során szerzett tapasztalatok valószínűleg nem közvetlenül hasznosítható gyakorlati tudásként jelennek majd meg. Inkább egy lehetséges intézményfejlesztési irány bontakozott ki számukra a kliens választási lehetőségeit hangsúlyozó és emberi méltóságának kiteljesedését célzó ellátó rendszer felé. Nem a szakma aktuálisan megvalósítható és megvalósítandó jelene, hanem egy potenciális jövőkép az, aminek birtokába jutottak. S ahogy a velük folytatott interjúkból kiderült, a „járulékos” haszon hatalmas: a kilenc hónapig tartó intenzív nyelvtanulás előnyeihez az idegen kultúra személyiség-érlelő, reflektálást segítő hatásai is hozzáadódtak.

A hallgatók mellett a munkahelyi vezetőkkal, más munkatársakkal, sőt néhány esetben a kliensekkel – ottani terminológiával és a fogyasztói társadalom mögöttes filozófiájával service userekkel – is volt alkalmam interjúkat készíteni. Később pedig Vanessa Watt-tal, a SHEU munkatársával közösen fókuszcsoporthoz tartozó interjút vezettünk. Azt gondolom, ez izgalmas kihívás volt mindkettőnk számára, hiszen korábban nem dolgoztunk együtt ebben a „kényes” műfajban – azonban érzésem szerint kellő rugalmassággal, odafigyeléssel és hatékonyan oldottuk meg a feladatot.

A SHEU alapelvei szerint az értékelést kérő megbízó számára alkalmanként steering-et, azaz időközi visszajelző megbeszélést tartanak, hogy az esetleges kínos meglepetéseket elkerülhessék, folyó projektek esetében pedig szükség szerint lehetőség nyílik kisebb-nagyobb korrekcióra. A steering „izgalmat” az adja, hogy bár a felek kölcsönösen nyereséges helyzet kialakítására törekszenek, óhatatlanul lesznek konfliktusos területek, hiszen a résztvevők érdekei teljesen soha nem eshetnek egybe. Nehéz visszaadni a Roger Ellis professzor vezette steering inspiráló hangulatát: mindenkinek lehetőséget adott a szabad vélemény-nyilvánításra, védelmezve az emberi méltóságot, a méltányosságot, de a kutatómunka igazságát is. Leginkább Boszörményi-Nagy Iván találó fogalma, a többirányú érdekképviselés (multi-directional partiality) az, ami az általa vezetett ülés hangulatát jól jellemezheti.

Természetesen a szakmai ismeretek gyarapodásán túl sokat tudtam meg arról is, hogyan érthetik meg egymást a különböző társadalmi-kulturális feltételek között élő, eltérő csoportokhoz tartozó emberek. A beszélgetés Teddel, akivel egy idősök átmeneti gondozását végző központban találkoztam, s aki többet tud magyar történelemről, mint egy hazai

középiskolás; Frank, a Down-szindrómás fiú igazi, szívből jövő ölelése; háziasszonyom, Jill Potter lelkes és felszabadult szamba-dobolása a napforduló ünnepén; a chesteri járókelők kedves és nyílt mosolya, segítőkészsége – mindez az élmény-alapú tanulás könyvekből el nem sajátítható ajándéka volt.